

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΙΑΣΚΕΨΕΙΣ. ΔΙΑΚΗΡΥΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ (Σεπτέμβριος 1997)

Συγγραφέας: ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Η Συνδιάσκεψη της Στοκχόλμης για το Ανθρώπινο Περιβάλλον (1972) αποτελεί την πρώτη σημαντική πρωτοβουλία για τη σφαιρική προβολή, σε οικουμενικό επίπεδο, των περιβαλλοντικών προβλημάτων. Έκτοτε, ώσπου να συγκληθεί η Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη στο Rio de Janeiro (1992), κύλησε πολύ νερό στο αυλάκι. Η Συνδιάσκεψη αυτή ήταν ασφαλώς μία πρώτης τάξεως ευκαιρία για τη θέση και τη συζήτηση όλων των βασικών και πολυσύνθετων περιβαλλοντικών ζητημάτων που είχαν εντωμεταξύ αρχίσει να οξύνονται και να υποθηκεύουν το μέλλον του πλανήτη.

Τα αποτελέσματά της σχολιάσθηκαν ποικιλοτρόπως. Ορισμένοι διείδαν στις διακηρύξεις και τις συμβάσεις τη συνειδητοποίηση των περιβαλλοντικών κινδύνων και την απαρχή μιας σοβαρής αντιμετώπισής τους. Πολλοί εξέφρασαν ωστόσο έντονο σκεπτικισμό ως προς την προσφορότητά τους να λειτουργήσουν επιτέλους ως φραγμοί στην αλόγιστη εκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών πηγών του πλανήτη. Θα έλεγε κανείς ότι η πρωτοβουλία αυτή απετέλεσε ένα στοίχημα με άδηλη έκβαση, αφού οι αποφάσεις της Συνδιάσκεψης του Ρίο επρόκειτο να κριθούν εντέλει στην πράξη.

Η πρόσφατη Συνδιάσκεψη της Νέας Υόρκης για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (1997) συνιστά συνέχειά της. Ήταν, γι' αυτό, επόμενο το ενδιαφέρον της να επικεντρωθεί αφενός στην αποτίμηση των προσπαθειών που είχαν αναληφθεί το έτος 1992 και αφετέρου στη συζήτηση ορισμένων κρίσιμων προβλημάτων, όπως ο απειλούμενος αφανισμός των τροπικών δασών, η ανάγκη δραστικού περιορισμού των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα - στον οποίο οφείλεται κυρίως το φαινόμενο του θερμοκηπίου - και η προϊούσα καταστροφή του όζοντος. Η επιλογή τους είναι ευεξήγητη, γιατί στην αντιμετώπισή τους δοκιμάζεται η ωρίμανση της οικολογικής συνείδησης της ανθρωπότητας και η βούληση λαών και κυβερνήσεων να συνεργασθούν δημιουργικά για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη διαφύλαξη του οικολογικού πλούτου.

Ενόψει του τεράστιου διακυβεύματος θα περίμενε κανείς από τις Κυβερνήσεις περισσότερο αυτοκριτική στάση, μεγαλύτερη ευαισθησία και εγρήγορση. Η προσδοκία αυτή έμεινε και πάλι δυστυχώς ανεκπλήρωτη. Το χάσμα έτσι μεταξύ της ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος αυξάνεται διαρκώς, αντί να μειώνεται. Η ανάγκη της βιώσιμης ανάπτυξης υπογραμμίζεται βέβαια ολοένα και πιο συχνά και αποβαίνει σταθερό σημείο αναφοράς σε κάθε σχετική συζήτηση. Στην

πραγματικότητα όμως η ανάπτυξη ακολουθεί πάντοτε την πεπατημένη. Στηρίζεται δηλαδή στην άκριτη κατασπατάληση των φυσικών πόρων, τη διεύρυνση της απόστασης μεταξύ αναπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών, την ενίσχυση των οικονομικών μεγεθών στις αναπτυγμένες χώρες και την εγκατάλειψη των αναπτυσσόμενων χωρών στο έλεος της τύχης τους.

Η εγωιστική πολιτική των μεγάλων οικονομικών δυνάμεων, προπάντων δε των η.π.α, υποθάλλει τις τάσεις που εντοπίσθηκαν προηγουμένως και οδηγεί στην παγίωση των φαινομένων που κατατρώνουν τις σάρκες του πλανήτη. Εάν συνεχισθεί αυτή η προδιαγεγραμμένη πορεία, η αυτοκαταστροφή του θα είναι, αργά ή γρήγορα, αναπόφευκτη.

Οι Διεθνείς Διασκέψεις για το περιβάλλον είναι αναμφίβολα χρήσιμες. Χρήσιμες όμως όχι απλώς ως πολιτικό forum όπου συζητούνται και διαπιστώνονται τα προβλήματα, η επιδείνωση και η όξυνσή τους, αλλά ως forum όπου αναζητούνται με σοβαρότητα και ιστορική ευθύνη πρόσφορες λύσεις για την αντιμετώπισή τους. Αν θέλουμε ακόμη να ελπίζουμε για το μέλλον της ανθρωπότητας, πρέπει να αγωνισθούμε με κάθε πρόσφορο μέσο, ώστε το χάσμα μεταξύ διακηρύξεων και πραγματικότητας όχι μόνο να μειωθεί δραστικά αλλά, προοπτικά, να εξαφανισθεί.